

# Flandra ESPERANTISTO

TIJDSCHRIFT VOOR ESPERANTO - ONDERWIJS EN - PROPAGANDA

Versijnt maandelijks

Vertegenwoordiger in Nederland :

Orgaan van de

LIDGELDEN :

ABONNEMENTEN :

Veertiende jaargang

NEDERLANDA ESPERANTO CENTRO

VLAAMSE ESPERANTISTEN-BOND

\* Leden : 75 fr.

België : 60 fr.

Nummer 2 (152)

W. Euytenwechstr. 128 C., Rotterdam-W.

POSTBUS 342, BRUSSEL

\* Steunleden : min. 125 fr.

Nederland : 4 fl.

FEBRUARI 1947

Postrekening 272818 van N. E. C.

Postrekening 2321.50 van V. E. B.

Inwonende leden : 25 fr.

Ceteraj landoj : 75 bfr.

(\* met bondsorgaan)

Proefn. : 5 fr. (1 r.k.)

## ĈU REVIVIĜAS ANTIĴVAJ TEMPOJ KAJ MOROJ ?

« Kiu unufoje gustumis la akvon de la Nilo, ĉiam revenos al ĝi ! » skribis entuziasme Phyllis Thompson.

Sajne ankaŭ la homaro, kies aktiveco en ĝia infanaĝo koncentriĝis ĉirkaŭ la Mediteraneo, reiras al la elirpunkto de la civilizacio : la prahistoria periodo dum kiu regis la malbonaj spiritoj de konfuzo, malamo kaj malsato.

Miriga konstato : kelkaj fieras pri tiu prahistoria situacio, kiun ili konsideras konforma al la Naturo...

Kun « naciisma liriko » ili parolas pri la pitoreskaj kontrastoj kaj kosmopoliteco de Venecio, Zürich, Sangajo aŭ Nov-Jorko. Komprenoble ne estas ni, esperantistoj kaj mondĉivitanoj, kiuj plendas pro kosmopoliteco. Ni nur plendas pro tio ke tiom da organizoj kaj individuoj restas blindaj por la lingvoproblemo. Blindaj restas ĉe tiuj kiujn vipis la faktoj ! Eble estas miaflanke malico, nepardonebla mokemo, sed mi ŝatas doni jenajn ekzemplojn de tiu konsternigo de ne-esperantistoj. Okaze de la Filmfestoj dum septembro 1946-a en Cannes (Francujo), la belga ĵurnalisto Roger Stengel pasie skribis, antaŭ sia foriro el Bruselo, pri la unua postmilita renkonto de diversnaciaj artistoj ; tri semajnojn poste, liaj korespondaĵoj havis la titolon « Cannes, moderna Babelo ! » kaj du monatojn poste, li ankoraŭ skribis « Mi estis en Cannes », sen plua iluzio ! Tiel ankaŭ, okaze de la Pariza Ekspozicio en 1937-a, francaj gazetoj fiere presis « Parizo-Babelo ». En aŭgusto 1946-a oni retrovis la saman esprimon, sed ne plu tiel optimisman : temis pri la multekosta sed senrezulta Packonferenco.

Jam nia « Flandra Esperantisto » do ne plu estas la sola gazeto kiu parolas pri Babelismo... Ĉe ne plu la sola en Bruselo ! Efektive, franclingva taggazeto el nia ĉefurbo, kiu ofte skribis pri « Bruselo, internacia urbo » aŭ « Bruselo kie renkontiĝas la popoloj », kondamnis la Babelismon, kiu suferigas Belgujon, ĉar ne ĉiuj niaj samlandanoj konas DU lingvojn, nome la nederlandan kaj la francan. Sed tiu sama gazeto primokas, okaze, Esperanton. Tian logikon ni ne kapablas kompreni !... Ankaŭ ne kial la seniluziigo tiel ofte restas vana, koncerne la eblan rimedon.

\* \* \*

Malsato, ĉu necesas rememorigi pri tiu malfeliĝo kaj la akraj konfliktoj kiuj rezultas el ĝi ? La Usonanoj sendube pravis kiam ili kreis la formulon : « Malebla estas reala paco, sen sufiĉa nutrado ! » Intertempe la korespondanto daŭre anoncadas el Germanujo ke maljunuloj serĉas mangajon en la malpuraĵoj, kaj el Ĉungkingo ke milionoj da ratoj forglutas la eks-ĉefurbon de Ĉinujo.

Malamo konvulsiiĝas multajn animojn, ĉe inter ni, pacemuloj. Mi kredas ke iam ni hontos pro la kontraŭ-germana manifesto de la

« juda-pola esperantisto » (Heroldo, n-ro 1054). Ĉu la Majstro kiun ni sekvas aprobus ĝian konkludon : « Anoj de la murdisto familio ne povas esti niaj samideanoj » ? Ĉu la Ideo kiun ni servas profitas el tia nekomprenebla, nejustigebla venĝemo ? (Necesas aldoni, por eviti miskomprenon ĉe la « ne-Heroldanoj », ke S-ro Teo Jung mem respondis al la manifesto, samkiel K. R. C. Sturmer.)

\* \* \*

Nia epoko kreas konfuzon per malamo, vartas la spiriton de malamo kaj venĝemo. Por simili al la periodo de niaj prapatroj...

Tiel forta estas la imitema komplekso ke kelkaj ĉe serĉas en la pasinteco, la RIMEDOJN.

Estas unu el la ĉefaj karakterizaĵoj kaj avantaĝoj de la lingvo de Zamenhof ke ĝi ne estas modernigo de iu malnova lingvo aŭ lingvoprojekto, sed decide modernesenca, kvazaŭ ingredienco de la moderna vivo.

Sed ĉiam kaj sur ĉiu kampo estas konservativuloj.

En majo 1914-a, la « Revue Française Politique et Littéraire » anoncis la naskiĝon de iu « neo-latin ». La unua mondmilito forbalais ĝin.

Post la dua mondmilito aŭdiĝis voĉoj favore al la... greka lingvo. Efektive, ni legas en « Le Littéraire », semajna literatura eldonaĵo de la Pariza « Figaro », (2-11-1946), ke iu Sinjoro Bruyère, industriisto en Saint-Etienne, intencas proponi al U.N.O. la universaligon de la antikva greka lingvo, « ĉar Esperanto malsukcesis ».

Ni povas konkludi el ĉio tio kiel grava estas nia respondeco : ĉu vere ni estas tiel neaktivaj, ke aliaj povas definitive prononci nin malsukceson ?

Pri tio ne parolas la franca gazeto ; tamen ĝi tre sprite primokas la kompatindulon, tiel pasie helemisman. Tiu sinteno estas alte taksinda ; ĉar la sama ĵurnalo defendis plurfoje, kun eksterordinara fervoro, la klasikajn grekajn studojn en mezlernejo.

« Sinjoro Bruyère ne rezignos sian planon », ironias la gazeto. La homaro ĉiam returnos al la Nilo, t.e. al sia origino. Ne gravas, se almenaŭ ĝi volas ankaŭ foje iri al Bjalistoko, por pilgrime akiri saĝecon.

F. Piot



In het verleden najaar werd te Gent door de plaatselijke Esperantistenvereniging in medehulp van het Vlaams Esperanto-Instituut deze Esperanto-stand ingericht op de eerste Jaarbeurs van Vlaanderen. Achtduizend propagandaschriften werden verspreid, honderden brochures en heel wat leermateriaal verkocht. De aandacht van tienduizenden bezoekers werd gewekt. Een dergelijke stand is in voorbereiding voor de grote Toerisme-tentoonstelling te Gent op 15-31 Maart e.k.

## VAN VREEMDE VELDEN

In het pasverschenen nummer van het literaire Esperanto-tijdschrift « Literatura Mondo » vinden we, in een merkwaardige bijdrage van L. Tarkony over het verschijnen van « Svisa Antologio » — de zoveelste bloemlezing in een reeds indrukwekkende serie —, volgende overweging : Alleen reeds om te kunnen genieten van deze prachtwerken die ons stuk voor stuk een volk openbaren, loont het nu de moeite Esperanto te leren.

Het is een feit dat het aanzien van een taal rechtstreeks verband houdt met haar letterkunde, en dat andere factoren hierbij van ondergeschikt belang blijven. In verhouding mag Esperanto op een waarlijk benijdenswaardige literatuur bogen en het tijdstip blijkt reeds gekomen, dat door vertalingen uit of via de internationale taal de grenzen van eigen « taalgebied » worden verlegd.

Dit waren onze overwegingen toen we, blij-verrast, « Van Vreemde Velden » (\*) inkeken. Jac. Feitsma die voor een alleszins merkwaardige vertaling zorgde, zegt in zijn « Inleiding » :

Literaire vruchten van eigen bodem en van vreemde velden, vinden in ons land steeds warme waardering. Het Nederlandse volk heeft door de eeuwen heen een ruime blik gehad, die ver over de grenzen reikte. Het vreemde heeft ons altijd bekoord en aangetrokken. Al vroeg vonden onze voorvaders overzee de weg naar welvaart en wereldkennis,

de nieuwe generatie wenst dit doel door de lucht te bereiken, terwijl onze lezende landgenoten de wereld in hun huis halen door middel van lectuur op allerlei gebied. Maar toch blijven nog steeds vele gebieden op literair gebied voor ons gesloten.

Van verre landen over zee is ons dikwijls meer bekend dan van sommige in Europa. De oorzaak is vooral onbekendheid met de talen van die landen, omdat ze te onbelangrijk en meestal ook te moeilijk zijn om te leren. Literaire werken van grotere landen als Amerika, Engeland, Rusland, Duitsland, Frankrijk en Italië zijn ons voldoende bekend. Doch hoe staat het met onze literaire kennis van werken uit kleine landen of landen met een moeilijke taal, als b.v. : Estland, Letland, Lithauen, Hongarije, Bulgarije of China en Japan ?

« Nooit iets van gelezen » zullen de meesten van ons zeggen. En toch bezitten ook deze landen een schat van literatuur, die onze belangstelling ten volle waard is. Door de literatuur leren we een land en zijn bewoners kennen en waarderen. Dank zij de Wereldtaal Esperanto hebben wij de literatuur van verschillende landen leren kennen. We betreuren het, dat zo weinigen in ons land daarvan op de hoogte zijn en besluiten er daarom meer bekendheid aan te geven. In een serie bundels, die we onder de titel « Van Vreemde Velden » via het Esperanto in het Nederlands vertaalden, zullen wij de voor u onbekende literatuur behandelen, niet door een dorre opsomming van titels maar door een greep uit de werken zelf. Van de oorspronkelijke Esperantoliteratuur zal een aparte bundel verschijnen.

Voorwaar, Esperanto biedt vele mogelijkheden en de Nederlandstalige Esperantisten zullen het initiatief van Feitsma hartelijk toejuichen. Ons wordt hiermee o.a. de mogelijkheid aan de hand gedaan om een even diskrete als doeltreffende wijze niet-Esperantisten op het belang van Esperanto te wijzen, want door hun inhoud en door hun mooi uiterlijk zijn de bundels « Van Vreemde Velden » aangewezen geschenkenboeken.

E.C.

(\*) « Van Vreemde Velden », Born's Uitgeverij N.V., Assen, Nederland. 1946. Band I : Estland-Letland-Lithauen. Band II : Hongarije-Bulgarije. Prijs per gebonden deel 42,50 fr. Verkrijgbaar bij het Vlaams Esperanto Instituut, P. van Humbeekstr. 3, Brussel-W. (Postrek. : 3268.51).

## XII-a Kongreso de Flandra Ligo Esperantista Mechelen, Pentekoston 1947 (24-25-26 majo)

### PROVIZORA PROGRAMO

Sabaton posttagmezon :

Malfermo de la akceptejoj  
Malfermo de la Esperanto-Ekspozicio kaj akcepto de la ĵurnalistoj.  
Estrarkunsidoj de F.E.I. kaj de Fl.L.E.  
Interkonatiga festo kun balo.

Dimanĉon antaŭtagmezon :

Vizito al la urbaj vidindaĵoj kaj Meso kun prediko en Esperanto.  
Oficiala akcepto de la kongresanoj de

la urba magistrato.

Generala jarkunveno de Fl.L.E.

Dimanĉon posttagmezon :

Komuna fotografiĝo.  
Komuna tagmango.  
Vizito al la urbaj vidindaĵoj.  
Esperanto-festo kun varia programo

Lundon :

Tuttaga ekskurso  
Fermo de la Kongreso.



# OBSERVOJ

ADRESU LEGBLE!

Mia « ekzerco » okulo — aŭ eble mia delikata flarsento — malkovris en balkanlanda esperantista revuo la ĝojigan novaĵon ke jam denove aperus turisma materialo esperantlingva: bela broŝuro pri historie fama flandra urbo. Por akiri la eldonajn oni skribu al la Oficiala Servo por Turismo, Kakke-Markt, Brugge...

Neniu estas profeto en propra urbo! Jes, karaj balkanaj samideanoj, skribu multnombre al Kakke-Markt, sed... prefere uzu parfumitan skribpapon por mildigi la efikon de la adreso!

PIK

## MOEILJKHEDEN

op taalgied zjn geen Belgische exclusiviteit, al is hier traditie telkens dienaangaande konflikten rijzen, dat struisvogelpolitici naar Zwitserland verwijzen, het land «waar dergelijke moeilijkheden onbekend zijn spijts het bestaan van drie, vier nationale talen». De werkelijkheid is anders!

## ONAFGEZIEN

dat Zwitserland een Bondstaat is en de verschillende taalgroepen er steeds gelijke rechten genoten, zijn moeilijkheden op taalgebied er een dergelĳks verschijnsel. Om zich hiervan te vergewissen volstaat het een blik te werpen in de Zwitserse pers. Daarbij, hoe zou het anders kunnen? Niet ieder Helvetiër is de drie, vier nationale talen machtig!

## KOPTELEFOONS,

dit gebrekkige hulpmiddel, zijn er in de Nationale raad evenals in ons Parlement in gebruik. En al worden ze daar niet zoals weleens bij ons het geval was tijdens uiterst woelige debatten — precies over taalgrievens! — als werptuigen gebruikt, toch geven ze ook in Zwitserland geen voldoening. Onlangs (5.10.46) was «La Gazette de Lausanne» er andermaal niet over te spreken: «Het is evident dat dergelĳk systeem inplaats van de moeilijkheden op taalgebied te onderwerpen ze nog vergroot».

## DE WERELD

en voornamelijk ons land - schrijft dienaangaande «Svisa Espero», het orgaan van de Zwitserse Esperantisten-Vereniging - zal nog veel dergelĳk experimenten moeten meemaken alvorens tot het inzicht te komen dat de oplossing kant en klaar voor 't grijpen ligt en geboden wordt door Esperanto, de tweede taal voor ieder. Men lere deze taal in de scholen en over kort beschikken we over sprekers die zullen worden verstaan ook door andere toehoorders dan hun eigen taalgenoten.

Even voor het ter perse gaan ontvangen we bericht dat de tweede cyclus lessen van de **BNRO** **ESPERANTO - RADIOKURSUS** aanvangt op Vrijdag 4 April te 18.10

## OPINIOJ PRI « FLANDRA ESPERANTISTO »

«Ni gratulas al vi pro la bonega redaktado de via *Flandra Esperantisto*». *Andreo Ĉe, DENHAAG*

«Al ni tre plaĉas *Flandra Esperantisto*. Ni diras nur tion, ke ĝi estas la belga «Heroldo». Ni gratulas al la redaktoro kaj kunlaborantoj!»

«*Sudhungarlanda Stelo*»

«*Flandra Esperantisto* estas majstre redaktado. Mi estas esperantisto depost 22 jaroj kaj Esperanto-verkisto, sed ankoraŭ neniam mi legis tiel bonan nacian Esperanto-gazeton».

*L. Somlai (Spieler), BUDAPEST*

## A A N D A C H T !

Wenst U ons blad verder te ontvangen? Ja? Betaal dan onmiddellĳk uw lidgeld voor 1947 bij middel van postrekening 2321.50 van de Vlaamse Esperantisten-Bond, Brussel.

Neen? Stuur dan een kaartje om te bedanken aan V.E.B., Postbus 342, Brussel.

Wij danken U bij voorbaat!

# Mortis E. Lanti

La 17-an de januaro mortis — 68-jara —, en Meksiko, unu el la plej elstaraj figuroj de la Esperanto-movado: s-ano E. Adam, pibone konata sub verkista pseŭdonimo E. Lanti.

Versajne ni ne troigus, se ni dirus ke forpasis la plej originalmensa esperantisto ĝis nun ekzistanta. Li naskiĝis en Francujo, kie li lernis la lignajstian metion; kaj iĝis instruisto pri manlaboro kaj geometria desegnado.

Li tre interesiĝis pri la laborista movado kaj post la unua mondmilito iĝis ĉefredaktoro aŭ gvidanto de duona dekdou da gravaj laboristtendencaj Esperanto-gazetoj, i.k. la plej interesaj estis la semajna «Sennaciulo» kaj la monata «Nova Epoko».

Li mirinde aktivis kaj estis la spirita patro de la Sennaciismo kaj la fondinto de «Sennacieca Asocio Tutmonda» (SAT), kiun li gvidis ĝis 1933.

Lia «Laborista Esperantismo» ne nur konis plurajn eldonojn, sed estis tradukita en seso da naciaj lingvoj. Preskaŭ la samon ni povas diri pri lia «Manifesto de Sennaciistoj».

Li tradukis en modela Esperanto «Kandido» de Voltaire kaj «Skizo pri la filozofio de la homa digno» de Gilles. Originale li verkis «Naciismo», unua volumo de intencita verko: «Naciismo-Internaciismo-Sennaciismo». Dank'al lia aktiveco aperis «Plena Vortaro», pro kio li jam meritas la dankemon de ĉiu esperantisto.

Lanti ŝategis «herezumi» kaj nemalofte estis multe diskutata, eĉ en propra organizaĵo. Por lin ekkoni liaj «Vortoj» (200-paĝa volumo kun enkonduko de L. Banmer) kaj liaj «Leteroj» (300-paĝa volumo kun enkonduko de Prof. G. Waringhien) estas plej indikataj legajoj.

Certe ekzistas en la tuta mondo kaj eĉ inter liaj propraj disĉiploj ne unu homo kiu povas en ĉio samopini kun li. Pri ĉio li senĝene esprimis propran opinion kaj nemalofte oni estas frapita per la neatenditeco kaj originaleco de liaj konceptoj.

En aŭgusto 1922 li, kiel delegito de SAT, vojaĝis Moskvon, kaj estas interesa legi pri lia akcepto en la sidejo de Komintern. Anarkiisto, li poste iĝis komunisto sed «seniluziigis pri la bolŝevisma eksperimento en Sovetio» (Vidu: «Ĉu Socialismo kontraŭigis en Sovetio?» de E. Lanti kaj M. Ivon).

En 1937 nia mondĉivitano komencis vojaĝon ĉirkaŭ nian planedon. Li restis relative logan tempon en Japanujo, poste vojaĝis al Aŭstralio, kaj kiam eksplodis la dua mondmilito atingis Amerikon kie li jam de kelkaj jaroj restadis en Meksiko. Malsaniĝinta li tie metis finon al sia vivo.

Ni havis la plezuron korespondadi kun li dum jaro 1946-a kaj liajn leterojn ni konservas kiel memorigaĵon al homo kiu posedis nekutiman observokapablon.

Ni ne finu jenan nekrologeton per la kutimaj vortoj «li ripozo en paco», ĉar al tio li plej volonte respondus per Rabeleza spritaĵo. Ni prefere memoru lin akirante kaj kritike legante kelkajn liajn verkojn.

Eco.

# NIEUWSDROPPELS

\* Door het Osterreichischen Esperanto-Institut wordt «Die Weltsprache» uitgegeven. Het is een omvangrijk tijdschrift voor het onderwijs en de propaganda van Esperanto. «Die Weltsprache» verschijnt om de tien dagen in een oplaag van 10.000 ex. Vele duizenden jonge Oostenrijkers leren nu Esperanto en wensen met buitenlandse korrespondenten. Belangstellenden kunnen zich wenden tot de redaktie van «Die Weltsprache», Rossauerlände 27, Wien IX.

\* Om de maand wordt door vernoemd Instituut aan al de grote instellingen, bedrijven, kantoren en onderwijsinrichtingen van Oostenrijk een grote «Esperanto-Wandzeitung» gezonden. Het ons toegestuurde exemplaar «Modernes Babylon» toont ons door suggestieve illustraties het ingewikkelde maar geen voldoening schenkende vertaalapparaat van de UNO in volle bedrijvigheid. Aangepaste teksten wijzen op Esperanto «der Schlüssel zur Welt». Het geheel is een even doeltreffend als origineel propagandamiddel.

\* In het nummer van 9 November '46 van de meestgelezen illustratie van Brazilië «Revista da Semana» waren 7 grote geïllustreerde bladzijden gewijd aan het intens Esperantoleven te Rio de Janeiro. Verschillende illustraties tonen ons «Flandra Esperantisto» in handen van Esperantisten uit Rio.

\* «Energy», Maandblad voor Talen en Handel, publiceert een Esperanto-kursus. Al wie belangstelling heeft voor taalstudie vindt om de maand heel wat materiaal in deze merkwaardige publicatie. Proefnummers zijn verkrijgbaar bij het Vlaams Esperanto-Instituut (P. van Humbeekstr. 3, Brussel-W., postrek. 3268.51) à 10 fr. Het jaarabonnement kost 100 fr. Ieder nummer behelst 32 p.

# LA STUDANTO

DE TELWOORDEN (VI)

PO

Wanneer men de spraakkunsten openstaat, valt het onmiddellĳk op dat PO praktisch wordt voorbijgezien, alhoewel er allengs meer theoretische aandacht wordt aan besteed. Men zegge trouwens onomwonden dat het gebruik van PO meer en meer afneemt: het is vreemd aan de West-Europese taalgebruiken en wordt vervangen door ĉiu waar het maar eenigszins mogelijk is, wat doorgaans het geval is.

Als onbetwistbare en duidelijke richtlijnen kan men vastleggen:

- a) het duidt *verdeling, distributie* aan.
- b) het is eerder *voorzetsel* en kan ongeveer vervangen worden door: «en egalaj partoj konsistantaj el... (= e.e.p.k.e.)»
- c) het vergt geen speciale naamval, integendeel is het in feite altijd *nomina-tief* of eerste naamval, dus geen sprake van -n.
- d) het betekent nagenoeg in 't Nederlands: *Elk, ieder, per stuk, à, telkens, per man, per hoofd* e.d.; het wordt nochtans niet steeds op dezelfde wijze als deze woordjes aangewend.

Hoe ziet de recentste spraakleer «Plena Gramatiko» van K. Kalocsay en G. Waringhien (blz. 211-217, § 215 F) de behandeling van PO in? Onderstaand trachten zij zo nauwkeurig mogelijk het essentiële er van samen te vatten.

PO duidt dus verdeling aan en staat gelijk met onze verkorting: e.e.p.k.e. Doch deze verdeling grijpt tweeërhande plaats — en het onderscheid heeft belang, daar de syntactische functie van po verschilt:

A) De naam van het geheel en van het deel zijn niet identiek: b.v. libro-biblioteke (kollektieve naam) of het geheel is de naam van een materiaal en het deel de naam van een maat (b.v. kilogramo, botelo, glaso enz): het geldt dan een *verdeling naar diversnamige elementen* (distribuo laŭ malsamnomaj elementoj). Po doet zich dan voor als een gewoon voorzetsel en leidt een omstandigheid in onder dewelke de handeling of de staat van het onderwerp geschiedt (adjekto) of een suplemento (reeds bepaald) in; er is dan geen sprake van een ander voorzetsel of van een -n. Het heet een *PO-prepozitivo*.

B) Geheel en deel hebben dezelfde naam: het eerste is het meervoud van het tweede (b.v. cigaredoj); nu is het een *verdeling naar gelijknamige elementen* (distribuo laŭ samnomaj elementoj) en men gewaagt van een *PO-esprimo*, die eerder pseudo-bijwoordelijk aandoet. Op syntactisch gebied kan de PO-esprimo fungeren in verscheidene vormen; als onderwerp, als voorwerp of als adjekto (zie boven).

Met de verdere behandeling van deze punten nemen wij een aanvang in onze volgende bijdrage.

T.V.G.

## Verbetering oefening 20.

A) *Joĉjo kaj Manjo*:

Apud la vilaĝo Zoersel, kie mi naskiĝis, situas granda arbaro, kie tiutempe enestis ofte lupoj kaj aliaj savaĝaj bestoj. Apud ĉi tiu arbaro staris malgranda dometo, el argilo kaj branĉetoj, kaj en ĉi tiu dometo loĝis malriĉa virino kun du infanoj, Joĉjo kaj Manjo. La virino nomiĝis Lena kaj somere perlaboris salaĵron ĉe la farmistoj, sarkante la herbaĉojn el la lino aŭ la tritiko aŭ helpante rikolti, kiel la fremdulinoj, kiuj iam laboras ĉe ni. La kompatindaj infanetoj ne plu havis patron, ĉar ĉi tiu jam delonge kuŝis en la tombejo: — Nia Sinjoro havu lian animon! (El «De Grootmoeder», de H. Conscience).

B) *De toekomstige maatschappij!*

De toekomstige maatschappij! Wat betekent deze driewoordige uitdrukking? Betekent zij een wereld die luidruchtig oorlog voert, met een massa ongelukkige mensen, om niet te reppen van legioenen onschuldig gedode maatschappij-leden, — of betekent dit simpel zinsdeel een gelukkig, vreedzaam en rustig arbeidend mensdom?

Een zaak is duidelijk! Oorlog mag nooit gebeuren! Merk op dat een gebeurlijke oorlog overgruwelijk zal zijn en alles zal vernietigen, niet enkel het lichaam der ter dood gedoemden, doch

ook de ziel van de toevallige overlevenden. Wij mogen dus in dit verband dezelfde gedachte hebben: Nooit meer oorlog!!! Maar dat volstaat niet! Ook een slechte vrede kan voor de maatschappij en haar leden gevaarlijk zijn (Uit «Heroldo de Esperanto», «La socio estonta» Januarinummer 1947, blz. 1)

## Oefening 21.

Hieronder, ter vertaling in 't Esperanto (A) en in 't Nederlands (B), kleine opgaven. In ons volgend nummer publiceren wij een modelvertaling, met aanduiding van eventuele varianten en aantekeningen, naargelang zij uit de ingezonden teksten wenselijk blijken.

De oefeningen zende men aan Postbus 342, Brussel.

Let wel! Wie zijn verbeterd werk persoonlijk terugverlangt, verzuime niet een zegel voor antwoord in te sluiten!

Komaan, de gelegenheid gretig te baat genomen! Aan 't werk!

A) *Momenten*:

Alleen jonge mensen kennen deze momenten. Ik bedoel niet de allerjongste. Neen. De allerjongste kennen eigenlijk heelemaal geen momenten. Het is een voorrecht van de allereerste jeugd haar dagen uit te leven in heel de heerlijkheid van een ononderbroken verwachting, die geen pauze kent en geen zelfbeschouwing.

Men sluit de kleine poort van louter jongensachtigheid achter zich en betreedt een betoverde tuin. Zelfs de schaduwen glanzende beloften. Elke wending van het pad heeft haar verleiding. (Uit: «De Schaduwgrens» van J. Conrad).

B) *Nokto*:

La vespero estis trankvila kaj kvietita. Sur la ĉielo la steloj ekbriletis, antaŭdirante la aŭtunan froston. En la kamparo sub stelplena ĉielo neniam estas tute mallume, kaj la du fratoj eĉ sen lanterno povis bone vidi dum il ĉi firmapase portis la krude faritan ĉerkon al la profunda truo, kiu oscedis en la fino de la ĝardeno, pli densa nigro kontraŭ la nigro de la nokto. (EL «Patruja Grundo» de Mason Stuitard).

## La Redakcio respondas

Pri la novembro ekzerco, No 18:

La samtempa aperigo de du numeroj de F. E. videble konfuzigis aŭ senkuragigis multajn «Studantoj», ĉar nur kvar ensendoj atingis nin! Nu, ili ĝenerale estis ege bone faritaj, kaj, pri la nederlandigo rimarkigoj tute superfluas. Pri «De Tijd», ni notis jenon:

ŝajni: malantaŭ ĉi tiun verbon oni, same kiel malantaŭ «esti» ne loku infinitivan formon! Por konsistigi kompletan predikaton mankas al «ŝajni» substantivo (-o) aŭ adjektivo (-a). Do, en la koncerna teksto: ŝajnis pasanta, datŭranta.

Legenover de tijd: oni proponis «fronte la tempo» (n mankas) sed la signifo estas: «kontraŭrigarde al, vidalvide al» kaj tial la vorto ne estas korekta; oni ankaŭ uzis: «rilate la tempo» (n denove mankas!) sed la senco «riante, en rilato al, laŭ vidpunkto» faras ĝin malpli dezirinda kaj ni preferis «kondukti al».

Pri la decembra ekzerco, No 19:

Kvankam du premioj loĝis la «Studantojn», nur kvar ensendoj atingis nin: ni ĝojis pri ilia nivelo, ĉar eraŭj vere maloftis. La premioj estis asgignitaj jene:

Ekzerco A) «Ellernu» de Szilagy: S-ano A.L. Antwerpen.

B) «Iris» de Henry 't Sas: S-ano F.B. Laak-Houthalen.

Kelkaj plendis, rilate al la konkurso C), ke la tempospaco por verki eĉ redaktajeton estis tro mallonga: ni konscias pri tio kaj decidis prokrasti la ensendolimon ĝis la 31.3.47. Ĉiuj do streĉu fortojn kaj kuragion! Ni dume bone ricevis ĝis nun la tekstojn de A. Del Rozo, Paculino (la koverto, kiu enhavu adreson kaj nomon, mankis!) kaj Laike: ankaŭ ili kompreneble rajtas refoje partopreni aŭ, se ili opinius tion necesa, revizii la ensenditan redaktaĵon.

Sekve, jen kelkaj notoj pri la Esperantigo de «Jeugd», ĉar pri la traduko de «Somero en la Haveno», ili tute superfluas:

een zachte ontroering doorhuivert zijn ziel: zachte = ne: facila, sed milda, dolĉa ktp.; zijn ziel (van «menigen») = lian (ilian) animon (oni ne resendas al la subjekto: milda emocio!);

verder stappen: paŝi plu (pli korekta formo ol: preterpasi)

willen niet herinnerd worden: oni proponis «ne volas rememori» (= herinneren!), «esti rememorigitaj» (nepra craro, ĉar tia formo ne ekzistas, nur: iĝintaj!), «esti rememorigitaj (ĉu -ataj, ne necesas?); mi preferis «esti memorataj», kvankam ankaŭ «esti rememorigitaj» estas pravigebla.



PROMENADO  
TRA NIA KONGRESURBO

Jus ekkoninte historiajn elementojn pri Mehleno (Mechelen), la kongresanoj sendube volos, okaze de sia vizito, persone vidi ĉion interesan, kion la historio postlasis en nia antikva urbo.

Tial ni gvidu ilin tra ĝi kaj tabiliu kun ili pri ĉio vidinda.

Forlasante la stacidomon, la vizitanto enru la Conscience kaj Egmontstr.; fine de tiu ĉi troviĝas la Vijfhoek (Kvinangulo) kaj dekstre la Hanswijkstr., kie situas la preĝejo, konstruaĵo de la XII-a jarcento, de S.ta Maria de Hanswijk: ĝi estas fama pilgrimejo, plej vizitata en majo, pri kies historio kaj folkloro vi aparte legos; ni diru ke ĝi estas preĝejo en Rubensa baroko de la Mehlenano Lukaso Faid'herbe, mondfama kiel skulptisto sed ne kiel arkitekto, kaj ke interne oni povas admiri belegajn skulptaĵojn kaj la miraklan bildon de Maria.

La maldekstra strato kondukas al la preĝejo de S.ta Maria-trans-la-Dejlo, kies plej antikvaj partoj datiĝas de la XIV-a jarcento; la nunan formon, escepte la lanternon de la turo, kiu brulis en la alianca aerbombado de la 19.4.44, la preĝejo jam posedas, de 1599. Interne oni trovas pentraĵojn de Rubens, la princo de l' flandraj pentristoj, nome « la mirakla(n) Fiŝkaptado(n) ».

Kiam ni plu iras laŭ la Onze-Lieve-Vrouw-str., ni atingas la Korenmarkt (Grenoplaco), la iaman forumon de la « romana » Mehleno, kiun ni jam aludis; promeneante suden, oni trairas la Hoogstr. kaj alvenas antaŭ la Brusela pordego (Brusselpoort), la nura kiu postrestis el la iamaj 12 pordegoj, konstruitaj en la ronda remparo de Mehleno.

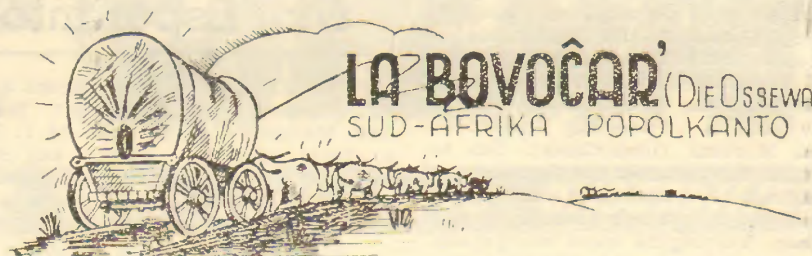
Sur la Granda Placo logas la okulojn dekstre: la Drapohalo, konstruita laŭ la bruĝa modelo, sed ne finita, ĉar ĝi restis sentura. Flanke de ĝi, la Urbodomo, planita de la mehlena arkitekto Keldermans jam en la epoko de Karolo la V-a, sed efektivigita nur en 1910.

La Katedralo de S.ta Rumoldo estis konstruita fine de la XII-a jarcento, krom la giganta turo, alta 97 metrojn, kiu datiĝas nur de 1339 ĝis 1530. Oni intencis starigi turon tian kia de la antverpena ĉefpreĝejo, sed pli altan (150 m.) La turo ankaŭ estas konata pro la fama lunbrulo, kiu baptigis la Mehlenanojn « Maanblussers » (Lunestingantoj!), pro la glora sonorilaro kaj ĝiaj koncertoj.

Interne de la Katedralo: du belaj pentraĵoj de Van Dijck, aliaj pentraĵoj kaj skulptaĵoj, la Relikvujo de l' Mehlena Patrono, S.ta Rumoldo kaj la tombo de la konata Kardinalo Mercier, en speciala kapeleto.

Sudokcidente la la Granda Placo troviĝas la Skabendomo (1374), aktuale la urba arkivejo en kiu kolektigis vera trezoro de historiaj kaj folkloraj paperoj; laŭ la Kateljnestr., ni aliras la Preĝejon de S.ta Katarino (1336-1420), altgotika, kiu enhavas plurajn artajn skulptaĵojn kaj pentraĵojn.

Tie ni eniras la Beginejon, labirinton de multaj kaj pentrindaj kurbaj stratoj, paradizon de l' pentristoj kaj la urban parton, kiuj plej trafe konservis



## LA BOVOĈAR' (DIE OSSEWA)

SUD-AFRIKA POPOLKANTO

*D Malrapide*

Ve-nu al la ma-is-kamp',      ki-e pre-fas bo-vo-  
Dol-ĉe i -ru sen-ra-pid'      Pro del' bo-vo la la-

ĉar';      Ve-nu al la ma-is kamp',      La  
ciĝ';      Dol-ĉe i -ru sen-ra-pid'      Ja

bo-vo-ĉar' ŝarĝ-ig-is jam! In u vi, bo-vo-ĉar', in- u  
bal-daŭ est-osi-a-re-vid'!

vi, Ir- u vi, bo-vo-ĉar', ir- u vi; Sci-as

mi pri vi-a cel'; Al la hej-mo vi-a pel'. Ir- u

vi, bo-vo-ĉar', in- u vi, Ir- u vi bo-vo-ĉar', in- u vi

**LA BOVOĈAR'**

Venu al la maiskamp',	Dolĉe iru sen rapid',
Kie pretas bovoĉar';	Pro de l'bovo la laciĝ' ;
Venu al la maiskamp',	Dolĉe iru sen rapid',
La bovoĉar' ŝarĝiĝis jam !	Ja baldaŭ estos la revid' !

**Rekantajo :**  
Iru vi, bovoĉar', iru vi,  
Iru vi, bovoĉar', iru vi ;  
Scias mi pri via cel' :  
Al la hejmo via pel'.  
Iru vi bovoĉar' ,iru vi.  
Iru vi, bovoĉar' ,iru vi.

*Tradukis : Eco.*

Supra kanto kun muziko estas acetebla ĉe F.E.I. (P. van Humbeckstr. 3, Brussel-W. poŝtkonto 3263.51) po 2 fr. Ni instigas la sekciojn de F.L.L.E. mendi kvanton por disvendado en la kunveno. Ĉiu Ligano kaj precipe ĉiu Kongresano sciu parkere « La Bovoĉar' » !

sian antikvan karakteron. La begina preĝejo prezentas unu el la plej belaj konstruaĵoj en moderna flandra stilo (XVIII-a jarcento) en Rubensa baroko kaj multnombrajn skulptaĵojn, pentraĵojn; ĝi estas antikva trezoro, vera muzeo!

Forlasante orienten la Grandan Placon, ni renkontas, sur la Veemarkt, la Preĝejon de S.taj Petro kaj Paŭlo, iama jezuita preĝejo (XII-Jarcento) en Rubensa baroko; en ĝi, belegaj skulptaĵoj kaj tuta serio da pentraĵoj pri la aventura vivo de S.ta Franciska Xaverius, ĝia antaŭa patrono. Rigardu maldekstren la Kolegion de S.ta Rumoldo, kun ĝia triobla fasado de 1640 (Lukaso Faid'herbe).

Dekstre ni penetras en la Keizerstr.: flanke de la preĝejo de S.taj Petro kaj Paŭlo, la Urba Teatro, parto de la iama palaco de Margareto de Yorko, la tria edzino de Karolo, la Sentima. La sekva konstruaĵo estas la Urba Malsanulejo; plifruge ĝi estis la palaco de l' imperiestro. Fronte al ĝi, jen la Juĝejo, la iama palaco de Margareto de Aŭstrujo, kie ŝi edukis sian nepon, Karolon la Kvinan; la fasado de la Juĝejo estas la unua renesanca konstruaĵo en okcidenta Eŭ-

ropo. Kvindek metrojn distanca, staras la Evangelia Preĝejo (gotika stilo el la XIII-a jarcento), kies turon oni forprenis. Antaŭe estis la « Pasantoj-gastejo », kie tranoktis la pilgrimantoj al Romo aŭ aliaj lokoj.

Kiam ni forlasas la Grandan Placon laŭ la Frederik de Merodestr., ni tuj alvenas apud la Preĝejo de S.ta Johano en simpla brabantia altgotika stilo (1440-1483). La ligna supraĵo de ĝia turo estas tiu de la malnova turo de S.ta Rumoldo; ankaŭ ĝi enhavas multajn belajn skulptaĵojn kaj pentraĵojn, i.a. « la Adorado(n) de l' Tri Reĝoj » de Rubens.

En la sama strato, iom pli fore, troviĝas la Kortego de Busleyden aktuale Urba Muzeo: pentraĵoj de Rubens, Vinckebooms, Wierds ktp. kaj skulptaĵoj, folkloro salono, k.s.

Ni fine menciuj la Episkopan Muzeon en la Schoutetstr., kie oni kolektis ĉion kio speciale rilatas la religian vivon de la iama kaj ankaŭ de la moderna Mehleno...

Ĉu vi agrable promenis? Ni, ĉiukaze, deziras al la estontaj kongresanoj ke ankaŭ ili kunportu ion de la multaj, ĉiuspecaj belajoj de la trankvila, mirinda Mehleno!

XII-a Kongreso de Fl. L. E.

Mechelen, Pentekoston 1947  
(24-25-26 majo)  
II-a KOMUNIKO

Karaj Gesamideanoj!

Jam venis la tempo anonci vin senprokraste por nia dua granda postmilita renkontiĝo: la 12-a Kongreso de Flandra Ligo Esperantista en Mechelen.

Al vi fidelaj kongresvizitantoj, al vi karaj eksterlandaj gastoj, kaj tutspecialle al vi novuloj de niaj kursoj kaj radio-kurso ni direktas koran bonvensaluton!

Dum Pentekosto venonta vi ĉiuj ĝuos neforgeseblajn tagojn, ĉar la kongreskomitato certigas al vi kelkajn unikajn aranĝojn kiuj rompos iom la tradiciojn de niaj ĉiujaraj kongresprogramoj, sed kiuj igos la programon de nia 12-a Kongreso despli alloga!

Por filatelistoj kaj kolektantoj de Esperanto-memoraĵoj ni jam havas gojigan novaĵon: okaze de nia Kongreso estos eldonita speciala memoriga karto, kun kontraŭtuberkuloza poŝtmarko, figuranta la blazonŝildon de Mechelen stampita okaze de nia Kongreso per speciala poŝta stampilo kun teksto en Esperanto. Mendu tuj kelkajn tiujn kartojn! La eldonkvanto estas limigita kaj ni notos la mendojn laŭ la alvendo! Tiujn kartojn, kiuj havos specialan valoron filatelan kaj memorigan, vi uzu por saluti viajn nepartoprenantajn amikojn kaj korespondantojn. Ili kostas po 5 bfr. aŭ po unu internacia respondkupono pagota al la kongresa kasisto.

Ni cetere planas grandan kaj imponan Esperanto-ekspozicion en la intima honorhalo de la Urba Teatro. Ĝin kompetente prizorgos Flandra Esperanto-Instituto.

La Esperanto-feston de la dimanĉa vespero prizorgos la Esperantista Kabaredo de sekcio Brugge de Fl.L.E. Kiu ĉeestis la belegan feston de nia pasintjara Kongreso jam havis okazon aplaudi la Esperantistan Kabaredon kaj certe ne preterlasos la okazon revidi tiun trupon kun tutnova programo!

Al la venonta numero de F.E. ni aldonos la kongresaligilojn kun la detalaj prezroj pri hoteloj, manĝoj, ekskurso ktp. Dume ne prokrastu la pagon por via kongreskotizo! Aliginto kiu hazarde ne povus ĉeesti la kongreson tamen ricevos ĉiujn kongresdokumentojn, inkluzive de unu foto de la kongresanoj.

La kongreskotizo kostas por F.L.L.E.-anoj 40 fr., por gastoj 50 bfr., por eksterlandanoj la egalvaloron de 50 bfr. (por nederlandanoj 3 gld. pageblaj pere de nia Repraŭntanto: NEDERLANDA ESPERANTO-CENTRO en Roterdamo).

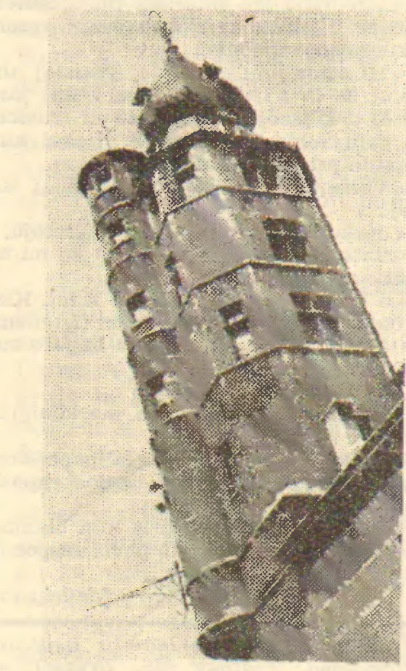
Adreso de la kongresa oficejo: Geerdegemvaart 69, Mechelen. Kotizojn kaj antaŭpagojn por la memorigaj kartoĵoj oni pagu pere de poŝtkonto 51.13.14 de kasisto M. Goedgezelschap, Mechelen.

Faciligu nian taskon aligante plejeble baldaŭ kaj precipe propagandante nian kongreson inter la flandraj kaj alilandaj esperantistoj!

La Organiza Komitato.



MECHELEN: Carma vidaĵo.



MECHELEN: Tureto de la Seminario.



**Plaatselijk Nieuws**

**V.E.B. Afdeling ANTWERPEN.** — Op 13 Januari jl. werd de algemene vergadering gehouden waarop gedetailleerd verslag werd uitgebracht over de bedrijvigheid tijdens 1946. Het bestuur werd gedeeltelijk gewijzigd. Als voorzitter werd aangesteld dhr. J. Jacobs, als tweede sekretaris dhr. Timmermans, als feestbestuurder dhr. Volders.

Dr. T. van Gindertaelen, gewezen voorzitter die zich wegens zijn veelomvattende Esperanto-bedrijvigheid niet meer kandidaat had gesteld, stuurde een hartelijk dankwoord tot de aanwezigen en wenste zijn bevoegde opvolger een succesvol en vruchtbaar voorzitterschap.

De lidgelden voor 1947 werden vervolgens vastgesteld.

Vervolgens werd een kalender van voordrachten in of betreffend Esperanto vastgelegd: 17 Febr. Mej. Hofkens, 17 maart dhr. De Boes, 21 April dhr. Lodema, 19 Mei dhr. Vermuyten, 16 Juni dhr. Jacobs, 21 Juli dr. van Gindertaelen. Op 30 Juni een « letervespero ».

**V.E.B. Afdeling BRUGGE.** — Op 16 Januari jl. werd de algemene jaarvergadering gehouden. De bestuursleden brachten om beurt uitvoerig verslag uit: dhr. E. Debaets (kursussen en examen), dhr. Gr. Maertens (propaganda), dhr. F. Roose (bulletin « Paco kaj Justeco »), dhr. R. Martens (bibliotheek). Om te sluiten gaf de voorzitter een algemeen en humoristisch overzicht van onze grote bedrijvigheid tijdens het voorbije verenigingsjaar. Vervolgens werd overgegaan tot het aanstellen van de bestuursleden voor 1947.

**V.E.B. Afdeling OOSTENDE.** — Deze voor de oorlog onder leiding van onze betreurde Jan Roelands zo bedrijvige en bloeiende afdeling werd heropgericht. Nauwelijks van wal gestoken speelt een gunstige wind in de zeilen van de afdeling: in de Leopoldschool volgen 30 leerlingen de cursus van leeraar Pintelon. Eerlang komen ze de afdeling versterken. Belangstellenden en nieuwe leden kunnen zich steeds aanmelden bij bestuurslid W. Vantournhout, Bouwmeesterstr. 7.

**Niaj Esperanto-Enigmoj kun premioj**

**PREMIO:** Post la 19 a enigmo akiris 7 poentojn: Sanoj Bernaert, Iserentant, Marmenout kaj Sano M. L. Roose. Inter ili la loto decidis kaj Sano Iserentant el Brugge gajnis la premion: « De Pago al Pago » de L. Totsche. Ni gratulas!

**SOLVO DE LA 20-a ENIGMO.**  
**HORIZONTALE:** 1. troy; puŝ; ha. — 2. rok; delir. — 3. id; pun; pini. — 4. polemik; ban. — 5. dat; kul; je. — 6. legol; poeto. — 7. in; las; gri. — 8. edz; variant. — 9. rel; luk; ge. — 10. banal; nan. — 11. alumet; suid.  
**VERTIKALE:** 1. trip; tie; da. — 2. rododendr. — 3. ok; lag; zebu. — 4. petol; lam. — 5. dum; lav; ne. — 6. penik; salat. — 7. ul; kup; rul. — 8. ŝip; logik. — 9. rib; era; nu. — 10. najtingal. — 11. alineo; tend.

**N-ro 21: SILABENIGMO.**  
 El la subaj 36 silaboj formu 12 trisilabajn vortojn (ne ĉiuj estas radikvortoj),

respondantaj al la sekvantaj difinoj. Legu la unuajn literojn de supre malsupren, poste ankaŭ la kvinajn literojn de supre malsupren. Tiam vi trovos proverbon el la Zamenhofa Proverbaro.

**Difinoj:** 1. Esti en iu loko, kiam io okazas. — 2. Malbona stato de iu korpo, karakterizata de svelto, ruĝeco kaj doloro. — 3. Administranto de granda Komunumo. — 4. Kortbirdoj. — 5. Loko, en kiu mankas plena lumo. — 6. Malpura loko sur io. — 7. Forigi kuglon. — 8. Li troviĝas proksime de ni. — 9. Ili naĝas, tamen ne estas fiŝoj. — 10. Fariĝi. — 11. Devigi iun foriri el sia patrujo. — 12. Ekstera flanko de iu korpo.

**Silaboj:** ba. bes. boj. bra. ce. coj. ĉe. ek. ek. es. fi. fla. in. jo. jo. ka. ko. ku. li. lo. lom. ma. mo. naj. o. om. pa. pra. ro. su. ta. ti. tro. ur. zi. zi.

La solvon oni sendu sur aparta folio al POSTBUS 342. BRUSSEL, antaŭ la 15 a de marto.

**ĈAPITRO 20-a**

«Do, sinjorino Steinmann komencis ofensivon?» rimarkigis Doktoro Gulopez, post kiam Kant komunikis la deklaron de Alex.

«Jes, sed kial? Memvole neniigi perfektan alibion tute sensencas!»

«Ankaŭ mi ne komprenas, escepte...»

«Escepte...?»

«Se ĝuste Alex kaj lia patrino diris la veron kaj se Profesoro De Groot...»

«Doktoro Gulopez ne findiris sian penson.

«Se subite la jaĥto alfundiĝus, ni ĉiuj malsekus?», Kant ironiis. «Mi estas konvinkita ke la familio Steinmann krake mensogas, sed kial, kial?... Cio havas motivon, do ankaŭ tio. Mi nepre malkovru ĝin.» Li malŝtopis sian pipon kaj rigardis la ŝaktabulon antaŭ la hispano.

«Ha! vi imitis la partion, kiun la notario aludis. Ĉu ĝustas?»

«Almenaŭ tion la notario ne mensogis. Li efektive eraris en la 39-a puŝo; sufiĉe komplika kombino. Kiom mi konas lin kiel ludanton, li pasigis minimume tutan horon pri ĝi.»

«Koncerne ŝakludadon, Doktoro, mi volus fari al vi demandon iel strangan.»

«Vere?»

«Ĉu ekzemple vi povus ludi bonan partion antaŭ la plenumo de murdo de tate preparita?»

Doktoro Gulopez rigardis rekte en la okulojn de Kant.

«Jes, mi opinias ke mi povus tion. Mi almenaŭ supozas tion, ĉar mi koncedas ke mi ne scias kia sin sentas murdanto, ĝuste antaŭ sia krimo.»

«Hieravespere vi ludis kontraŭ diversaj sinjoroj. Ĉu eksterordinare nervoza aŭ malbona ludado de unu el ili ne frapis vian atenton?»

La ŝakmajstro longe pripensis antaŭ ol respondi.

«Estas fakto ke vere neniu bone ludis. Ankaŭ via ludo ne estis kia ĝi devis. Koncerne miajn kontraŭulojn, ili nenion taŭgis; nur Majstro Van der Meersch estis meza.»

«Do ankaŭ tiu ĉi vojo ne helpas. Mi proponas ke ni serĉu lumon ĉe la nobelaro. Ĉu ni kune petu aŭdiencon?»

La grafo ree montris glatan vizaĝon, sur kiu oni ne povis decifri ĉu oni bonvenas aŭ ne. Li afable akceptis ilin, kvankam iom supere. Li tamen levitis la dekstran brovon, rimarkante ke ĉi-foje Kant ne estas sola. La grafino ankoraŭ ĉiam pristudis la saman revuon.

«Tamas pri la bruo, kiun vi ĉi-nokte aŭdis,» Kant ekis. «Estis Alex Steinmann, kiu tumultis. Li verŝajne falis. Ĉu vi ne scias aŭ ne povas dedukti de la aŭdita bruo, ke iu helpis lin?»

La grafo pripensadis kaj tiam kapskue neis.

«Ne, Inspektoro, kiel mi jam diris mi ne speciale atentis la incidenton.»

Kant demande rigardis la grafionon.

«Ankaŭ mi ne, ŝi deklaris. «Mi nur aŭdis malklarajn voĉosonojn kaj kriojn, kiujn sekvis du da surdaj battoj, kiel se iu pugnobatis pardon. Ankaŭ mi ne povas diri pli.»

«Damage», Kant sopiris, «tio eble gravis, sed mi ne bonŝansas.»

«Pardonu min, Sinjorino,» demandis Doktoro Gulopez, «sed ĉu vi scias ke sinjoro Maxton iam ricevis karceropunon?»

Mirego mutigis la grafan paron. La grafo paliĝis de indigno.

«Kial vi enmiksas vin tie ĉi, Doktoro Gulopez?»

Kant tuj intervenis. «Doktoro Gulopez kunlaboras en la klarigo de la dramo sub mia respondeco.»

«Sed, Sinjoro Kant, kial oni povas fari tiajn demandojn? Sinjoro Maxton estis ja plena gentlemano!»

«Ni malgraŭe ekaŭdis ion tian. Tio sendube jam longe pasis, de kiam sinjoro Maxton ankoraŭ restadis en Ameriko. Lia filino eble rakontis ion similan al la grafino?» Li demande rigardis ŝin.

«Mi ne povas kredi ke la mortinto iam faris ion puneblan. Ĉiukaze Elly neniam parolis al mi pri tio. «Ĝi falde fermis la revuon.» «Tamen, ŝi foje ra-

**JAĤTO VETURAS EL...**

«KRIMINALA ROMANO»

Tradukis: Dro T. Ken.  
 Verkis: Deck Dorval.

kontis al mi ke, post periodo de relativa prospero, sia patro tre matriĉigis. Estis proksimume kiam ŝi naskigis kaj kiam, iom poste, ŝia patrino mortis. Sinjoro Maxton tiam estis trompoŝteita de sia oficisto, asociano aŭ iu simila, mi ne scias. Elly eksciis tion nur de sia patro. Kiam ni ekkomis lin, li jam estis tre riĉa viro.»

«Ĉu lastatempe li ankoraŭ faris negocojn?»

«Jes, sed sole borsoperaciojn por propra konto. Post la morto de Elly, li forlasis ĉiujn asociojn.»

Kant montris la tri fotojn el la leturo de Maxton kaj ankaŭ kiujn li trovis en la kofro.

«Ĉu iu el vi eble konas personojn sur tiuj ĉi fotojn?»

La grafino tuj esprimis sian opinion: «Tuj ĉi du sendube prezentas Elly Maxton, kiam ŝi ankoraŭ etis, pri tio mi nepre ne dubas. Sed tiujn ĉi personojn mi neniam vidis. La vizaĝo de la viro certe ŝajnas al mi iel konata... sed tio tiel oftas. Ne, mi konas nenion el ambaŭ. Kaj vi, Hector?»

La grafo manprenis la du bildojn kaj malrapide skuis la kapon.

«Nekonataj. Neniam renkontitaj.»

«Tiam mi timas ke ni vane ĝenis vin. Ekskuzu nun. Ĉu ni povas deziri al vi bonan nokton?»

Ege senkuraĝiĝinte, Kant pilotis Doktoron Gulopez al sia kajuto. La sorto reale ne favoris lin. Senkompate la tempo iris plu. Progreso urĝis, se li volis plenumi sian promeson al Yvonne kaj Gulopez. Jam vesperiĝis. Baldaŭ la nokto venus kaj kion li tiam farus! Cerbumi... cerbumi... ade cerbumi... Li invitis sian helpanton ke li sidigu kaj metis la kvar fotojn apud la aliajn aktojn.

«Tio verŝajne ne tre utilis, sed mi tamen volus scii kiuj estas tiuj ĉi personoj. La virino, jes, eble la edzino de Maxton. Sed la jena barbulo?» Li klinis sin super la flaviginta portreto. «Li ne estas Maxton mem. Tiu ĉi estas pli malgranda. La proporcioj de la membroj signas tion. Laŭ la vestoj, la aĝo proksimume kvardek jarojn aĝas. Nomo kaj adreso de la fotografo preskaŭ ne plu legeblas. J.S. Graham, Cherry Street 12, New York. Tio malkovras nenion al ni. Nu, mi rezignas, mi ne scias.»

«Aktuale viroj kun barbo maloftas, Sinjoro Kant!»

«Estas vere! Ili eĉ devus prunti dentojn!»

Kant miris ke li ankoraŭ povas ŝerci. Tamen, la observo de Doktoro Gulopez subite vekis ion en li. Li metis paperejon sur la subon de la barba vizaĝo. Skuo trairis la pezan korpon.

«Doktoro Gulopez, foje pristudu la viron tra lupoo, nun, tiel. La barbo mistifis min. Kaj krome, la foto estas tiel malnova.»

Doktoro Gulopez pleje streĉis la rigardon, sed ne akiris rezultaton.

«Ĉu vi scias kiu li estas?» li scivole demandis.

«Kiu li estas? Mia nomo ne plu estu Kant se li ne estas nia granda amiko Steinmann. Li, kiu asertas ke li konas Maxton nur duon da jaroj! Doktoro Gulopez, lumo levigas en mi!»

«Mi admiras vin, Sinjoro Kant. Nun kiam vi diris tion, ankaŭ mi rimarkas la similecon. Sed se Steinmann mem neus, kion tiam?»

«Mi ne donos al li la okazon nei. Venu.»

Kaj antaŭ ol la ŝakmajstro plene komprenis la intencan de Kant, ili staris ĉe la kajuto, en kiu la juna Steinmann estis enfermita. Tiu ĉi vere malafable akceptis ilin. Eĉ antaŭ ol Kant povis meti demandon, li tuj eldiris ke li ĉion konfesis kaj ne deziras pluan ĝenon. Li evidente ricevis striktajn instrukciojn. Li nur volis ekscii ĉu li ne povas reiri al sia kajuto. Oni, se necese, enfermu lin

en ĝi. Ĉi tie neniel estis intime.

La inspektoro kviete lasis lin finparoli.

«Nu, kompreneble. Sinjoro Steinmann, tiam vin pli longe tie ĉi fakte ne plu havas miltan sencon. La ŝtelo... nu, jes... Via kroma alibio enordas, kvankam io ne kongruas en viaj deklaroj.»

La juna viro tuj reagis.

«Vi forgesas ke mi tro ebruis por havi klaran vidon.»

«Ho, jes, ne plu tre gravas. Mi nur volis scii ĉu tiu ĉi reale estas mainova foto de via patro. Se jes, la afero estas aranĝita.»

Doktoro Gulopez pene sukcesis kaŝi sian streĉon. Alex Steinmann nenion hezitis.

«Sed ĝi kompreneble estas foto de mia patro.»

«Kiel vi tiel certas? Vi ja neniam konis lin tia. La bildo antaŭas vian naskiĝon.»

«Jes, sed hejme, en la laborĉambro de mia patro, pendas pligrandigita kopio. Estas mia patro, nepre.»

«Bone, mi ne dubis, sed tamen mi volis certi. Nun, mi enordigos vian aferon, Sinjoro Steinmann, iom da pacienco.»

Dum ĉi tiu mallonga pridemandado, neniu muskolo kuntiriĝis sur la vizaĝo de la inspektoro. Nur kiam ili ekstere staris, li signife ridetis.

«Kaj nun viciĝu la patro. Mi scivolos ĉu li rekonos sin mem. Venu, ni subeniras.»

«Atendu, se mi ne eraras li staras tie, sur la malantaŭa ferdeko.»

«Tiom pli facile. Mi preferas renkonti lin sola ol kun lia edzino.»

La maljuna Steinmann kliniĝis sur la pavezo kaj ŝajne atentis nur la helice kiritan akvon. Iom post iom mallumiĝis. Ne plu ventis. La ĉiela volbo purpura bluis. Sole en la fora okcidento, kie la suno subiris, la horizonto sange ruĝis. La kolera ŝvingo de la duonkonsumita cigaro en la maron evidentigis ke Steinmann ne ĝuas la naturbelon.

«Bonan vesperon, Sinjoro Steinmann.»

Unuskue la industriisto turnis sin. Lia vizaĝo havis malagraban esprimon.

«Kion vi deziras?» li ofendiĝis.

«Nenion specialan.»

«Mi lacas de la tuta afero, mi scias nenion kaj nenion deziras aldoni.»

«Sed, Sinjoro Steinmann...»

«La diablo prenu vin!»

Kant restis ekstermezure trankvila, kio ege mirigis Gulopez.

«Nu, nu, kial nervoziĝi? Doni duon da informoj ne estas torturado. Por ĉiuj, ankaŭ por vi, rapida solvo gravas!»

«Mi lacas de la tuta kazo! Ĝi tedegas min! Ĝi ne koncernas min kaj ne volas ĝenon pri ĝi!»

«Via teniĝo mirigas min! Vi, kiu jam tiom longe konas Maxton.»

Gulopez notis la ŝanĝigon sur la fizionomio de Steinmann. Kant ŝajne nenion rimarkis kaj neglekte ŝtopis plian pipon.

«Kion vi celas? Tiom longe mi ne konas lin.»

«Tamen, tamen... kvardek jaroj estas ja longa tempo, ĉu ne?»

«Kion vi scias pri tio?» Steinmann rebatis kiel skermisto, kiu serĉas breĉon.

«Vi konas Maxton de kiam vi ambaŭ estis en New York; jam tiomomente vi estis bona amiko de la mortinto!»

Doktoro Gulopez ne komprenis kial la vizaĝo de Steinmann sereniĝis. Ankaŭ Kant momenton timis ke li diris tro al la viro.

«Vi ŝajnas bone informita!»

«Meze. Mi scias inter aliaj ke vi tiam havis barbon kaj ke vi laboris kun Maxton en la sama entrepreno.»

La fora pafo trafis; la trajtoj de Steinmann iĝis pli malmolaj.

«Iel, jes... venu,» li diris, «ĉu ne pre-

ferinde aliri la salonon?» Li evidente volis gajni pensotempon. Kiam ili eksciis, li reve rikongiĝadis antaŭ sin ĝis Kant revenigis lin al la temo.

«Ĉu vi ne povas komuniki al ni kelkajn detalojn pri viaj tiamaj riatoj kun la viktimo?»

«Ive, neniajn kaj ili cetere neniel gravus.»

«Eble! Mi tamen volus scii la motivon de la kondamno de maxton.»

La kolerio de la industriisto denove ŝajnis minaca, sed li tamen sukcesis regi sin.

«Vere, Sinjoro Kant, se vi scias ĉion ĉi, vi certe estas informita ke temis pri misuzo de riĉo kaj trompoŝteito de mono. Pro kio tiel fosi en la pasinteco de mortinto?»

«Ies pasinteco ĉiam gravas en enketo. Vi, kiel intima amiko, nepre devas scii pri tiu mispaŝo?»

La vizaĝo de Steinmann ree sereniĝis kaj li farigis pli cedema.

«La kazo ne estis peza. La ĵuĝistoj vere troigis. Temis nur pri proksimume du mil dolaroj, kiujn Maxton verŝajne perdis en eraraj spekuloj. Li ne plu kapablis pagi siajn kreditorojn en la oportuna momento kaj la tuta malfeliĉa afero brutiĝis. Tiam Maxton estis ankoraŭ tre juna, kaj kiam oni estas juna... Sed, kiel mi diris, oni konsideris ĝin serioza kaj ĝi kostis al li du jarojn da karcerio. De tiam mi perdis lin el vido.»

Kant foreste tamburis la tablon per la fingroj.

«Ĉu Maxton sole respondecis? Ĉu li ne havis asocianon?»

«Mi momenton pripensu, ĉar tio jam longe pasis. H'm, mi ne tute certas, sed mi tamen kredas ke li estis sola en tiu komerco. Mi subalterne laboris por li.»

«Vi perdis Maxton el vido? Kiel vi do ree rilatiĝis kun li?»

«Hazarde, pro aferoj, nur pro aferoj.»

«Kiam tio okazis?»

«Antaŭ du da jaroj.»

«Pro aferoj? Sed mi kredis ke, post la morto de Elly, Maxton tute retiriĝis.»

«Jes, tio estas ke li ĉie demisiis kiel administranto, sed ankoraŭ amatoris en borsaferoj. Komencinte tiujn ĉi, oni preskaŭ ne povas lasi ilin.»

«Do, ne estis gravaj borsaferoj kiuj denove kontaktigis vin ambaŭ?»

«Sinjoro Kant, nun vi tuŝas privatajn aferojn kaj mi preferas ne detali ilin, precipe ĉar ili estas tute fremdaj al la dramo.» Steinmann froste parolis. Li reakiris sian memfidon. Tamen, lia kvieto ne daŭris. Li eĉ ektimis kiam la inspektoro koncize informis: «Femis pri akcio de la «Iron and Steel Corporation», ĉu ne?»

«Kiel vi scias tion?»

«Mi ekaŭdis ke Maxton grandskale aĉetis ilin.»

«Nu jes, estas vere. Lastatempe tiu ĉi entrepreno tre interesis lin.» Sekve, kiel se li subite rivelis la tutan veron, li konfidence aldonis:

«Mi estas unu el la plej grandaj akciuloj de la «Iron and Steel» kaj jam pli ol dek jarojn estras tiun ĉi truston. Mi ĉefe venis Eŭropon por trakti kun Maxton pri tiu ĉi afero.»

«Versajne temis pri tre grandaj sumoj?»

«Jesja, Maxton ne faris aferetojn.» Li ekstaris. «Vi ne koleru tial ke mi ne insistas.»

La blufa, glata tono incitis Kant. Kial la industriisto subite sentis sin tiel memcerta, male al lia ĵusa hezita angoro sur la ferdeko?

Maristo eniris la salonon.

«Jen, Sinjoro Steinmann, markonigrama por vi.»

La amerikano akceptis la paperejon. Eĉ ne rigardante ĝin, li rapide enpoŝigis ĝin.

«Ekskuzu min», li diris kun blankaj lipoj kaj, antaŭ ol Kant povis respondi, li jam urĝigis for.

(daŭrigota)

Verantw. uitgever: Vlaamse Esperantisten-Bond, Postbus 342, Brussel. --- Drukkerij: J. Van Laer, Oude Vaartstraat 104, Turnhout.